

A close-up portrait of Gerry Dietvorst, an older man with white hair, a mustache, and glasses. He is wearing a green sweater over a checkered shirt. The background is a blurred blue and green.

Gerry Dietvorst: 'Er wordt te veel zwartgekeken'

WIE IS GERRY DIETVORST?

Fiscaal jurist Gerry Dietvorst trad in 1975 in dienst bij Interpolis waar hij onder meer directeur was van het kenniscentrum Toekomstvoorzieningen. Sinds 1996 is hij daarnaast als bijzonder hoogleraar verbonden aan Tilburg University, waar hij voorzitter van het CompetenceCentre for Pensionresearch is. Dietvorst is veelgevraagd spreker en publiceert in vele pensioenvakbladen.

Op vrijdagmiddag 31 mei is zijn afscheid bij Interpolis in Tilburg. Het centrale thema is 'Pensioen en Europa'. Sprekers zijn Europarlementariër Toine Manders (VVD), Peter Schonewille (Europese Commissie), Gerard Rie-men (Pensioenfederatie), Alexander Dietvorst (Shell Asset Management en PensioenLab én een van de zoons van Dietvorst) en uiteraard Gerry Dietvorst zelf. Congresvoorzitter is Welten-directeur Larry van der Schoor.

De zzp'er als schandvlek

Dat zzp'ers geen 'normaal' pensioen kunnen opbouwen, noemt Gerry Dietvorst (63) de schande van de Nederlandse pensioenwereld. De pensioenexpert en wetenschapper neemt eind mei afscheid van Achmea na een dienstverband van 38 jaar (waarvan de eerste dertig bij Interpolis). Zijn bijzonder hoogleraarschap aan de Universiteit van Tilburg zet hij voort tot zijn AOW-leeftijd. "Ik neem de tijd om nog wat zaken uit te diepen."

In zijn werkkamer aan de rechtenfaculteit van de Tilburgse universiteit ligt een stapel theses van studenten. "Die moet ik nog beoordelen", zegt Dietvorst opgewekt. Kloppend op de stapel: "Ja, deze club gaat het wel halen hoor. Geweldig wat die jonge gasten kunnen, ik sta er soms versteld van. Ik begeleid ook nog twee promovendi. Het is goed om straks plaats te maken voor nieuwe mensen, zo zie ik het."

Op 31 mei is in Tilburg zijn afscheidscongres met als thema Europa. Het markeert de afronding van zijn traditioneel lange dienstverband bij Achmea. Maar Dietvorst zwaait toch modern af in een soort deeltijdpensioen, hij gaat nog even door als hoogleraar.

En daarna? Pakt u als nulhoogleraar nog wat onderzoekslijntjes op waar u nooit aan toekwam?

"Daar moet je je niet te veel van voorstellen. Ik zit nu in de verzekeringswereld en ben daardoor aangesloten op alle nieuwe ontwikkelingen. Dat is straks niet meer zo. Dan zeggen ze misschien: die Dietvorst weet er niks meer van. Maar er zijn natuurlijk wel dingen die ik nu wat meer uit kan diepen. Zonder druk en deadlines. Ik was vorige week een paar dagen met studenten op de universiteit van Luxemburg en toen hadden we een heerlijke discussie over de omkeerregel in internationaal verband. Dat vind ik prachtig, die diepgang."

Waar wilt u zich de komende tijd beslist nog mee bemoeien?

"Wat nu voorop ligt, is het arbeidsvormneutraal pensioen, het ANP hebben we dat gedoopt. Iedereen in Nederland met inkomen moet volgens mij op dezelfde manier met evenveel fiscale ondersteuning een fatsoenlijk pensioen kunnen opbouwen. Uiteindelijk zullen we daartoe de tweede en de derde pijler ineen moeten schuiven. En van pensioen in eigen beheer en de fiscale oudedagsreserve moeten we af. Als je ziet hoeveel geld er in eigen beheer zit, per dga gaat het gemiddeld om een slordige vijf ton op de balans. Dus zit er zo'n € 50 miljard in eigen beheer tegenover € 800 miljard voor de rest van Nederland. Vanuit het oogpunt van risicospreiding is dat raar, dat geld moet buiten de deur ondergebracht worden. Net zoals elke onderneming van de Pensioenwet zijn pensioengeld buiten de onderneming moet veiligstellen. Maar niemand durft er aan, hoor. Ik heb wel eerder gepleit voor afschaffen van eigen beheer. Ja, zeggen critici, dan kan Dietvorst zeker meer verzekeringen verkopen."

Die link met het bedrijfsleven, dat is toch de spagaat van elke bijzonder hoogleraar?

"Ach, daar heb ik me nooit wat van aangetrokken. Ik heb weleens dingen gezegd die in het nadeel waren van Interpolis, maar ook wel dingen in het nadeel van onze pensioenuitvoerder

Syntrus Achmea, maar dat is dan maar zo. Ik heb als wetenschapper mijn oren nooit laten hangen naar de belangen van mijn (hoofd)-werkgever.”

Terug naar de zzp'er. Wat adviseert u?

“Op termijn dus een ANP. Eén pijler waarbinnen iedereen hetzelfde mag, ongeacht het dienstverband. Geen eigen beheer, geen FOR. Maar zover is het niet. We hebben nu een snelle oplossing nodig want de zzp'er, dat is echt de schande van de pensioenwereld dat die zo anders wordt behandeld dan de gewone werknemer. Zij zijn echt de armen van de toekomst hoor. Mijn kortetermijnoplossing ligt in de derde pijler. Ik zou willen pleiten voor een toetsvrije lijfrenteaftrek. Laat de zzp'er per jaar € 2.500 aan lijfrentepre-

'Pensioenknip? Creatief met kurk, noem ik dat'

mie aftrekken. Dan hoeft hij niet te gaan berekenen wat zijn ruimte is en heeft hij wel een begin gemaakt met de vorming van een oude-dagsvoorziening. Let wel, dit is niet dé oplossing, maar een eenvoudig te realiseren voorlopige werkwijze.”

Pensioen is nog nooit zo in het nieuws geweest. Wordt er veel onzin verkondigd?

“Nou onzin wil ik het niet noemen, maar er wordt wel te veel zwartgekeken. Ons stelsel is niet meer te betalen wordt veel gezegd. Maar men vergeet er bij te zeggen dat er ook meer werkenden bijkomen doordat we langer gaan werken, doordat er meer vormen van deeltijd-pensioen ontstaan. En wie zegt dat de jeugd niet nog dertig goede beursjaren gaat krijgen? Er wordt wel erg negatief gedaan.”

Dat is toch niet zo gek? We korten, we indexeren niet, er gaat steeds meer risico naar de werknemer.

“We zullen op termijn wel toegaan naar een mix van harde en zachte pensioenrechten, dat is onvermijdelijk. Helaas is de trend naar beschikbare premie vooral ingezet door Amerikaanse boekhoudregels en dat vind ik een slechte zaak. Natuurlijk zijn er ook andere redenen: de crisis, het toegenomen langlevensrisico. De eerste 150-jarige is al geboren, zegt men wel eens. We weten niet of die spurt in levensverwachting ook in ons land doorzet. In Amerika en Rusland is door obesitas en de ziekte van Smirnof de levensverwachting alweer neerwaarts bijgesteld.”

U bent niet erg enthousiast over beschikbare-premieregelingen?

“Dat klopt! Nederlanders willen maar één ding weten: hoeveel krijg ik straks? Wij geven hier met studenten jaarlijks pensioen-ehbo aan Tilburgse burgers en dan vragen ze zelfs nog vaak of ze het bedrag op hun UPO per maand of per jaar krijgen. Met een beschikbarepremieregeling kun je daar niks zinnigs over zeggen. Het is toch te gek dat dat bedrag zo enorm afhangt van de rente op het moment van aankoop. De OECD heeft het onlangs vergeleken: twee mensen met vergelijkbare loopbanen, salarissen en pensioenopbouw gingen vijf jaar na elkaar met pensioen en kregen elk een totaal ander bedrag. Ja, ik weet dat daar de pensioenknip voor is bedacht. Creatief met kurk, noem ik dat.”

Hoe lang kunnen we de verplichtstelling nog volhouden als de werknemer steeds meer risico loopt? Mag de werknemer dan ook de eigen uitvoerder kiezen?

“Die discussie is volop gaande. Ik denk dat de verplichtstelling blijft, maar dat op ondernemingsniveau of individueel niveau gekozen mag worden welke partij de verplichte regeling uitvoert. Maar of dat echt helpt? Hoeveel mensen stappen over van zorgverzekering? Moeten we voor die 7% ons stelsel op z'n kop zetten?”

Dietvorst is als wetenschapper niet te beroerd om dat laatste gegeven meteen ook op zijn eigen stokpaardje te betrekken. “Moeten we voor de zzp'er ons hele stelsel opbreken? Die vraag mag je mij net zo goed stellen. Het aantal gaat flink toenemen, maar daar zitten ook ondernemers bij die een partner hebben met een goede baan en dito pensioen.”

U doelt op de vrouw met een webwinkeltje in cupcakebenodigheden?

“Cupcakes zijn uit! Wist u dat niet? Macarons zijn het nu helemaal, geloof ik. Maar inderdaad, die groep bedoel ik. Om mijn eigen vraag te beantwoorden: ik denk dat een stelselwijziging absoluut te verdedigen is. Een arbeidsvormneutraal pensioen is er namelijk niet voor de zzp'er alleen, het maakt het voor iedereen met een lappendeken aan arbeidsverleden veel eenvoudiger. Iemand is een paar jaar in loondienst, gaat een jaar wat anders doen, werkt deels voor een baas en deels voor zichzelf. Maak daar één ding van.”

Uw afscheidscongres gaat over Europa. Hoe doet Nederland het over de grens?

“Nederland loopt achter is het algemene gevoel. De premiepensioeninstelling (PPI) wordt alleen voor Nederlandse doeleinden ingezet en de API, de algemene pensioeninstelling die nu geconsulteerd wordt, moet straks eindelijk mogelijk ma-

Gerry Dietvorst is in zijn vrije tijd fervent paardenliefhebber.

ken dat we internationale pensioenregelingen vanuit ons land gaan uitvoeren. Maar ik zal je vertellen, er zijn nog geen honderd pan-Europese pensioenfondsen in heel Europa! Het is nog geen succes. We missen de boot dus niet, want er is geen boot."

Waarom zou het geen succes zijn?

"Omdat verzekeraars er eerlijk gezegd nog helemaal niet zo op zitten te wachten. Elk land heeft zijn eigen fiscale kaders en civiele regels. Je moet dan dus de Poolse werknemers een Pools UPO en een startbrief sturen als de Poolse wetgeving dat vereist. Dat kan allemaal wel, maar handig is dat nog niet."

Hoe lossen we dat op?

"Think European! Het Witboek Pensioen van de Europese Commissie is het belangrijkste beleidsdocument van de afgelopen veertig jaar én van de komende veertig jaar. Ik lees er iedere keer wat nieuws in. Het is niet juridisch bindend maar geeft aan waar de lidstaten naartoe moeten. Soft law zagezegd. Het laatste actiepunt daarin is het toepasselijk recht. Er is nu een taskforce om naast de systemen van de 27 lidstaten een soort 28e regime te starten. Dat zou het veel makkelijker maken om internationale pensioenregelingen uit te voeren. Je hebt dan

slechts één uniform contract nodig, dat voor iedereen bindend is."

Is het iets voor u om in zo'n taskforce plaats te nemen?

"Dat lijkt me een leuke klus. Ik heb ook in de taskforce voor een pan-Europees fonds voor wetenschappers gezeten. Dat is er gekomen ook! Dat zijn mooie dingen, net als het pensioen-

'Wie zegt dat de jeugd niet nog dertig goede beursjaren tegemoet gaat?'

register waar ik tien jaar geleden al warm pleitbezorger van was. Pensioen is een zaak van lange adem en de branche is conservatief. Toch kun je wel wat veranderen. Dat ANP, dat gaat er komen. De wetgever weet het nog niet, maar het gaat zeker gebeuren."

Door: Jannie Benedictus
Fotografie: Peter v/d Kerkhof